

ilustrace při výkladu nějakého složitého problému. V této situaci ulehčí pochopení a zároveň pravděpodobně pomůže při zapamatování výkladu. Může mít však také význam epistemický, tj. zda se člověk může pomocí myšlenkového experimentu dovědět něco nového. Zde je autorův názor umírněný. Výsledkem myšlenkového experimentu není něco absolutně nového, jde tu spíše o umožnění přechodu něčeho, co v člověku nějakou dobu zrálo, aniž si to jasně uvědomoval, do formy explicitního přesvědčení.

Také třetí kapitola se zabývá otázkou, k čemu myšlenkový experiment vlastně slouží. Upozorňuje na situaci, v níž proti sobě stojí dva zastánci rozdílných názorů na tentýž problém. Jeden z nich vyzve druhého k provedení myšlenkového experimentu. V případě, že výsledek myšlenkového experimentu není vyvrácen a oba dojdou ke stejnému závěru, dochází k přesunutí důkazního břemene na původního (možná dříve) pasivního protivníka. V tomto případě má tedy myšlenkový experiment význam dialektický (spíše v aristotelském smyslu).

V předchozích kapitolách autor ukázal, k čemu myšlenkové experimenty slouží. Čtvrtá se zabývá polemikou s těmi mysliteli, kteří se naopak domnívají, že myšlenkové experimenty jsou z epistemologického hlediska zbytečné, jako např. J. Norton.

Poslední kapitola vychází z tvrzení, že přes svou celkem velkou oblíbenost jsou myšlenkové experimenty často omylné. Rozebírá jednotlivé typy jejich chyb: nemožnost, nedůvěryhodnost a nedosažitelnost. Tyto chyby se však nevztahují jen na myšlenkové experimenty, ale také na intuice, smyslové vnímání nebo paměť. Zabývá se otázkou, co omyly při realizaci myšlenkových experimentů způsobuje. Dospívá k závěru, že myšlenkové experimenty nelze předkládat jako zřejmé, univerzální, nezpochybnitelné důvody. Naopak. „Myšlenkové experimenty jsou z epistemologické per-

spektivy možná tím vůbec nejslabším důvodem pro nějaké tvrzení... Přesto stále platí, že lepší je chodit po tenkém ledě než po vodě.“ (s. 163)

Jen zběžně se M. Picha zmiňuje o myšlenkovém experimentu ve filozofii. Konstatuje, že tam má poněkud lehčí postavení než ve vědě, která klade přísnější nároky na verifikaci.

Kromě seznamu literatury a anglického resumé má Pichova kniha ještě jeden doplněk: Glosář, ve kterém v abecedním pořádku uvádí myšlenkové experimenty, o nichž se v knize zmiňuje, spolu s jejich „destiláty“, které ve zhuštěné formě ukazují otázky, které se musí v experimentu vyřešit.

Knihy Marka Pichy se zabývá legitimním problémem z oblasti metodologie vědeckého i filozofického myšlení, a proto je vhodná pro studenty, ale i např. pro vědecké pracovníky.

I. Holzbachová

* Kdyby chyby: Epistemologie myšlenkových experimentů. Nakladatelství Olomouc. Olomouc 2011, 195 s.

Francouzsko-české vztahy v oblasti překladu (1945–1953)*

Monografie *Česko-francouzské vztahy v oblasti překladu (1945–1953)* přináší zajímavé svědectví o době, která byla až dosud oblastí zájmů především historiků a politologů. Na základě zevrubného studia velkého množství archivních materiálů a dobových dokumentů se Petru Čechovi podařilo zmapovat způsoby, kterými se komunistickému režimu během jednoho z nejtemnějších období československých dějin podařilo proměnit k obrazu svému ediční politiku československých nakladatelství, a to stejně výrazně jako všechna ostatní odvětví tehdejšího kulturního, společenského a politického života.

Základem práce je úplný soupis nakladatelské produkce v oblasti překladu z francouzštiny v uvedeném období. Na sesbíraný a pečlivě popsaný korpus je nahlíženo z nej-různějších úhlů pohledu rovněž v desítkách stran příloh a rejstříků, což beze sporu ocení další zájemci a badatelé v oboru.

Největším přínosem práce je však pohled vysvětlující veškeré dění v oblasti soudobé ediční politiky. Autor nazírá na danou problematiku komplexně. Jednotlivé kapitoly se zabývají chronologickým hlediskem politicko-historickým, stejně jako stojí různých nakladatelských subjektů k politicko-kulturnímu vývoji v zemi. V dalších kapitolách je zkoumáno hledisko výběru překladů „správných“ autorů po roce 1945, a to jak autorů tzv. realisticko-pokrokové tradice (tj. autorů s již uzavřeným dílem jako například Balzac), tak autorů věnujících se tzv. aktuální pokrokové tematice (tj. autorů žijících, jejichž názory a postoje bylo potřeba důkladně zkoumat a zvažovat, aby vydání jejich knih nebyla ohrožena nastolená ideologická linie). V samostatném oddílu je dále pojednáno o literatuře ideologicky nežádoucí a pozornost je věnována především procesuální stránce selekčních mechanismů a jejich důvodům.

Kniha, ve které každá kapitola přináší jen jakoby částečně pootočený pohled na poměrně specializovanou problematiku nakladatelské politiky tehdejší doby a v níž se osobní svědectví prolínají s oficiálními komuniké, však přináší komplexní obraz o době celé, a to z nej-různějších hledisek, která dosud nikdy nebyla tak detailně a promyšleně vybrána a zpracována. Jde o obraz doby, jejíž absurditu a šílenství nelze pochopit jinak než pečlivým vysvětlováním mechanismů její každodennosti. A to se autorovi beze zbytku podařilo. M. Poučová

* Pavel Čech: Francouzsko-české vztahy v oblasti překladu (1945–1953). Masarykova univerzita Brno 2012, 386 s.

Dontcheva-Navratilova, Olga: Coherence in Political Speeches*

V loňském roce vydala Masarykova univerzita pozoruhodnou publikaci věnující se koherenci v politických projevech. Olga Dontcheva-Navratilova je odbornou asistentkou na katedře anglického jazyka a literatury na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity. Jazykové koherenci a psaným či mluveným výstupům UNESCO se věnovala už ve svých předěšlých textech – *Style Markers of Diplomatic Discourse. Text Analysis of UNESCO Resolution* (2004) a *Coherence and Cohesion in Spoken and Written Discourse* (2009). V předkládané, anglicky psané publikaci tak autorka propojila obě pole svého zájmu, výsledkem čehož je velmi kvalitní a podrobný text zkoumající vytváření koherence v politickém diskurzu na základě analýzy úvodních projevů přednášených generálními řediteli UNESCO na mezinárodních konferencích.

Kniha je vedle úvodu a závěru rozdělena do tří částí: teoretické a metodologické uchopení problému, představení žánru úvodních projevů a samotná analýza projevů. V první části autorka popisuje přístupy jednotlivých teoretiků ke koherenci, na čemž demonstruje posun ve způsobu chápání koherence od statické deskripce textů k více dynamickému pojetí. Po krátkém historickém exkurzu jsou čtenáři představeny současné přístupy ke zkoumání koherence na jednotlivých úrovních diskurzu – ideální, interpersonální a textové, jak je definoval Geoffrey Leechy a Michael A. K. Halliday. V každé z těchto rovin je čtenáři nabídnuto hned několik přístupů. Přestože je koherence jedním z ústředních konceptů v oblasti analýzy diskurzu, není lingvisty chápána zcela jednotně, o čemž svědčí množství představených přístupů k jejímu zkoumání. Čtenář ocení zejména fakt, že se